

دکتر حسینی، مدیرعامل بورس انرژی:

مدیران نگرش خود را نسبت به بورس انرژی تغییر دهند

بورس ایده تاسیس بورس انرژی عمری ۲۰ ساله دارد. اگرچه در آخرین سال‌های وزارت بیژن زنگنه در دولت هشتم توسط مدیران وی، ساختمانی در کیش به نام بورس نفت خریداری شد؛ اما عملاً از آن زمان تاکنون درهای این تالار هیچ گاه برای معامله‌گران باز نشد تا اینکه مسئولان سازمان بورس در سال ۱۳۹۰ برای راه اندازی بورس انرژی به یک تصمیم جدی رسیدند. بررسی‌های اولیه انجام و پیشنهاد تاسیس بورس در همان زمان به شورای بورس ارسال و موافقت رسمی نیز دریافت شد. پس از انجام پذیرهنویسی و جمع‌آوری سرمایه اولیه در تیرماه سال ۹۱، بورس انرژی ثبت حقوقی شد و تا ۱۹ اسفندماه همان سال هم بستر سازی برای نرم‌افزارها و جذب نیرو و تشکیل ساختار طول کشید تا سرانجام معاملات این بازار آغاز شود. دکتر سیدعلی حسینی، مدیرعامل بورس انرژی که دومین سکندار این بورس است در گفت‌وگو با ماهنامه بورس از عملکرد یکساله این بازار می‌گوید. هرچند معتقد است «یک سال زمان کوتاهی برای ارزیابی عملکرد بورس نوپای انرژی است.» ادامه این گفت‌وگو را با هم می‌خوانیم.

است از آمار مربوط به هر دو هفته استفاده کنیم.

بورس در حال حاضر جایگاه بورس انرژی ایران در مقایسه با سایر بورس‌های منطقه در چه رتبه ای قرار دارد؟

این موضوع از چند جنبه قابل بررسی است، البته ما در منطقه به آن معنای خاص بورس انرژی نداریم - غیر از بورس کالای دوی - ، البته ترکیه هم قرار است بورس انرژی داشته باشد. در چین نیز برنامه‌ریزی‌هایی در حال انجام است که یک بورس انرژی بین‌المللی داشته باشند. روند مقایسه بورس انرژی ایران با دیگر بورس‌ها این است که ظرفیت‌های بورس و اساساً حوزه انرژی در کشور ما چیست و دوم اینکه در مقام عمل ما چه کرده‌ایم. در حوزه ظرفیت‌ها، بورس ایران قابل مقایسه با دیگر بورس‌ها نیست. دلیلش هم این است که ما به طور میانگین صاحب بیشترین ذخایر نفت و گاز در دنیا هستیم و یک بورس وقتی موفق می‌شود که به دارایی پایه وصل باشد. به عبارتی تنها بر معاملات کاغذی تکیه نداشته باشد. در حال حاضر در بورس‌هایی مثل شانگهای بر روی حامل‌های انرژی معاملات به صورت فیوچرز انجام می‌شود در حالی که خودشان یک لیتر هم نفت کوره ندارند، اما در سال میلیون‌ها قرارداد مشتقه را در آنجا معامله می‌کنند. خودشان هم می‌دانند که نداشتن کالای پایه و تکیه بر معاملات کاغذی از نقاط ضعف آنها محسوب می‌شود. اما در ایران دارایی پایه ذخایر نفت و گاز است که در این خصوص بسیار غنی هستیم و این خود مزیت ما در راه‌اندازی و توسعه بورس انرژی است. در نتیجه ما به دلیل داشتن زیرساخت‌های لازم و داشتن منابع غنی هیدروکربوری و وصل بودن به دارایی پایه از پتانسیل بالایی برای داشتن یک بورس انرژی قوی برخوردار هستیم.

بورس با وجود ظرفیت‌های بالا و پتانسیل‌هایی که به آن اشاره کردید، به نظر می‌رسد راه بورس انرژی برای قطب شدن در منطقه طولانی باشد؟

در مقایسه با بورس‌های منطقه‌ای مشکلاتی وجود دارد؛ اول اینکه خیلی دیر کار را شروع کرده‌ایم. زمانی که ایده شکل‌گیری بورس انرژی در کشور مطرح بود هنوز در دوی بورس انرژی وجود نداشت، اما در حال حاضر آنها ادعا می‌کنند از بدو تاسیس تاکنون بیش از ۵ میلیارد بشکه نفت خام را در قالب قراردادهای فیوچرز معامله کرده‌اند. این خیلی حرف بزرگی است و گاه حتی توانسته‌اند برای بعضی از کالاها مانند نفت خام عمان، مرجعی در سطح منطقه ایجاد کنند. به طوری که بازارهای دیگر از قیمت‌های کشف شده در این بازار

بورس هر چند زمان زیادی از آغاز به کار بورس انرژی نگذشته، اما قطعاً اهدافی برای تحقق وجود داشته، چه میزان به آنها دست یافته‌اید؟

در یکسال قبل، سعی کردیم که محور کار را بر توسعه بازار فیزیکی بگذاریم، زیرا با توسعه بازار فیزیکی می‌توانیم بازارهای مشتقه یا ابزارهای مالی را نیز توسعه دهیم. به عنوان مثال اگر یک بازار برق فعال داشته باشیم به دنبالش می‌توانیم همه نوع ابزارهای مالی مبتنی بر کالای برق را در بورس تعریف کنیم. در مورد سایر حامل‌های انرژی هم به همین ترتیب توفیقات خوبی داشته‌ایم. به طور متوسط هر دو هفته، بیش از ۵۰ میلیارد تومان معامله داریم که برای یک بورس نوپا رقم خوبی است و امیدواریم در سال آینده با تحقق برنامه‌ها به لحاظ ارزش، این بازار را توسعه دهیم. در کنار آن به توسعه ابزارهای مالی در این بورس توجه داریم. از طرفی یکی از برنامه‌ها، امکان تامین مالی برای تولیدکنندگان برق به طور مشخص و تولیدکنندگان سایر حامل‌های انرژی در حوزه پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌هایی است که فعالند. به این ترتیب بورس انرژی خاصیت دوگانه خواهد داشت از سویی هم می‌تواند تامین مالی انجام دهد و هم سرمایه‌گذار دروسد و زبان کالایی که ابزار مالی است، مشارکت کند.

بورس بورس انرژی در برنامه‌های خود اعلام کرده که قصد دارد تعامل بیشتری با بخش خصوصی داشته باشد، در این زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟

بیشتر محوریت ما در ارتباط با بخش خصوصی است آن هم به خاطر موانع و مشکلاتی که در حوزه کار کردن با دستگاه‌های دولتی داریم. بنابراین یکی از استراتژی‌های ما این است که برنامه‌ها و فعالیت‌های خود را بر روی همکاری با بخش خصوصی متمرکز کنیم.

بورس از اول سال تا به حال در مجموع چقدر معامله در بورس انرژی انجام شده است؟

از ابتدای سال تاکنون بیش از ۵ هزار میلیارد ریال - معادل ۵۰۰ میلیارد تومان - معامله در بورس انرژی صورت گرفته که بخش اعظمی از این معاملات در ماه‌های پایانی سال بوده است. قبلاً هر دو هفته، ۵،۳ میلیارد تومان ارزش معاملات بورس انرژی بوده است که در حال حاضر این رقم به ۵۰ میلیارد تومان رسیده است.

بورس آمار را هر دو هفته یکبار در نظر می‌گیرد؟

بله، چون برخی عرضه‌های ما در بورس یک هفته در میان انجام می‌شود بهتر

بورس

بهمن و اسفند ماه ۱۳۹۲
شماره ۱۰۹۱۰۸

بورس ورود نفت خام به بورس انرژی و قیمت گذاری این کالای استراتژیک در این بازار از مهمترین برنامه‌های بورس انرژی به شمار می‌رود. این پروژه اکنون در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

هم اکنون در حال انجام تعاملات لازم با وزارت نفت هستیم؛ اخیراً هم مسائل و مقررات لازم برای عرضه نفت خام از سوی شرکت ملی نفت ایران مصوب شده و می‌توان گفت عرضه نفت خام این بار در بازار داخلی و برای مصرف کنندگان داخلی صورت می‌گیرد. وزیر نفت هم با عرضه روزانه ۱۰ هزار بشکه نفت خام و میعانات گازی موافقت کرده‌اند. به عنوان مثال معامله میعانات گازی پالایش نفت ایلام از آذرماه ۹۲ آغاز شده و از فروردین ماه ۹۳، نیز پالایشگاه خانگیران محصول میعاناتش را در بورس انرژی عرضه خواهد کرد. چنانچه بتوانیم میزان معاملات میعانات را در بورس توسعه دهیم کاری ارزشمند محسوب می‌شود، زیرا این محصول پرتعدادراست. درباره نفت خام هم اخیراً مدیرعامل شرکت ملی نفت از قریب الوقوع بودن عرضه نفت خام در بورس انرژی خبر داده‌اند که پیگیر انجام آن هستیم. اما در مجموع توسعه و افزایش معاملات میعانات گازی از لحاظ با اهمیت بودن این کالا برای ما بسیار مهم است.

بورس نظر تان در خصوص عمیق شدن بورس انرژی چیست و اساساً راه‌های آن چیست؟

در هر بورسی چه کالایی چه اوراق بهادار، چند عامل موجب عمق یافتن بورس می‌شود که مهمترین آن بازیگران آن هستند یعنی تعدد عرضه‌کنندگان و خریداران. زیرا عمق یافتن به این منزله است که کالا یا اوراق بهادار بیشتری را با قیمت‌های عادلانه تری به فروش برسانیم. به عبارتی ورقه بهادار یا کالای بیشتر با حضور خریداران و فروشندگان بیشتری در یک فضای رقابتی تنگاتنگ استراتژی ما در بورس این است که از سویی کالاهای جدیدی را وارد این بازار کنیم، روی کالاها عرضه‌های بیشتر داشته باشیم و هر روز بر تعداد خریداران بیفزاییم.

بورس محصول جدیدی هم وارد بورس انرژی خواهد شد؟

محصول جدید در حوزه پالایشگاه‌ها شامل دو کالای «پلت فرمیت» و «فتتا» از پالایشگاه اصفهان است که سعی می‌کنیم با بقیه پالایشگاه‌ها نیز این توافقنامه را داشته باشیم. درباره ال پی جی نیز تلاش می‌کنیم با کمک وزارت نفت حجم معاملات خود را نسبت به حال حاضر افزایش دهیم. چون مصرف داخلی این محصول در داخل کاهش یافته به همین دلیل می‌توان حجم عرضه این کالا را برای مقاصد صادراتی در بورس انرژی افزایش داد. در مورد سایر محصولات هم مثل کک، زغال سنگ و قطران، پیگیری‌های ما جدی‌تر شده، به نحوی که امیدواریم با توافقات انجام شده حجم معاملات این سه محصول، رشد بیشتری کند.

بورس و اما در مورد برق؟

در بخش برق چند برنامه مهم داریم. اولین آن ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم توسعه است که در آن وزارت نیرو مکلف شده تا پایان برنامه، دوسوم برق مصرف کنندگان بزرگ را به صورت معاملات مستقیم یا از طریق بورس انرژی انجام دهد و این مناسبت خوبی برای راه اندازی بازار واقعی برق است. به هر حال، وزارت نیرو می‌تواند برای واگذاری ظرفیت‌های جدید به نحوی رفتار کند که برای سرمایه‌گذاران در ایجاد نیروگاه انگیزه ایجاد شود و در این راستا ابزاری تحت نام گواهی ظرفیت برق را در بورس راه اندازی و معاملاتی کنیم. ضمن آنکه در نظر داریم در سال آینده - با توجه به اینکه در سال ۱۳۰۰ تا ۱۴۰۰ میلیارد تومان نیروگاه‌ها برای تبدیل از طریق منابع شرکت‌های توزیع هزینه می‌کنند - تا ۵۰ درصد این مبلغ از طریق بورس و در قالب معاملات برق شکل بگیرد. همچنین معاملات کد دوم شرکت‌های توزیع، از دیگر برنامه‌های ماست. چون امکان دارد شرکت‌های توزیع منابعی داشته باشند که بخواهند در بازار با آن معامله کنند که این امکان برای آنها فراهم شده است که می‌تواند شروع خوبی برای بازار جدیدی باشد.

به عنوان مرجع استفاده کنند و این برای یک بورس مساله بسیار ارزشمند و مهمی است. ما در کشورمان این پتانسیل را برای بعضی از کالاهایمان مانند نفت فوق سنگین داریم، چرا که هنوز در دنیا مرجع قیمتی ندارند و ایران می‌توانست خیلی سریع با شناخت این موضوع و اهمیت آن با ورود این محصول به بورس شاخص‌سازی کند. نکته دوم اینکه دستگاه‌هایی که در این حوزه فعال هستند گاه به کارکرد بورس‌ها اعتقادی ندارند یا به نظر من درباره کارکرد بورس چندان عمیق نیستند، در حالی که در کشور ما شفافیت در معاملات بسیار حائز اهمیت است. بورس می‌تواند شفافیت ایجاد کرده و به کشف قیمت کمک کند، به جای اینکه ما محصولات خود را با نرخ مرجع سایر بورس‌ها قیمت گذاری کنیم، می‌توانیم در خصوص تعیین قیمت نقش آفرینی کنیم. مساله دیگر اینکه از تامین مالی از طریق بورس استفاده کنیم. الان بازار سرمایه در میان عموم مردم یک ساختار شناخته شده است و این بهترین فرصت در این مهم است و تحقق این امر منوط به وجود اعتقاد راسخ به بازار سرمایه است. به این ترتیب باید این سوال را این طور جمع بندی کنیم که از نظر پتانسیل و ظرفیت بورس انرژی ما با بورس‌های منطقی‌ای اصلاً قابل مقایسه نیست. بورس ایران به دلیل وصل بودن به انواع منابع هیدروکربوری یا همان دارایی پایه از ظرفیت‌های بالقوه بسیاری برای رشد برخوردار است اما از نظر شکل‌گیری، چندسالی از بورس‌های منطقه به ویژه در حوزه انرژی عقب هستیم.

بورس فکر می‌کنید چه موقع قیمت‌های بورس انرژی ایران به مبنایی برای قیمت گذاری در منطقه تبدیل شود؟

این مساله بسیار استراتژیک است که کسی به آن توجه چندانی نمی‌کند. در حال حاضر در بعضی از کشورها مانند چین که از مصرف کنندگان بزرگ انرژی هم محسوب می‌شوند به این نتیجه رسیده‌اند که به عنوان یک مصرف کننده عمده باید در بازار انرژی نقش آفرینی کنند و بهترین ابزار برای این مهم بورس است، کما اینکه قطب عمده دنیا برای معاملات نفت خام در حال حاضر نیامکس است که سابقه تاسیس آن را متخصصان می‌دانند. چین می‌داند که اگر بخواهد تاثیرگذار باشد و منافع ملی و بلندمدت خود را حفظ کند باید یک بازار و بورس انرژی ایجاد کند، همین استدلال برای کشور ما هم می‌تواند مدنظر قرار گیرد و این یک هدف استراتژیک است. منافع ملی ما در این است که کمک کنیم تا یک بورس انرژی مقتدر در کشور ایجاد شود؛ به این دلیل که ما فروشنده حامل‌های انرژی هستیم و اگر بتوانیم بورس انرژی را در کشور خودمان توسعه دهیم در واقع بر اثرگذاری خود در بازار انرژی افزودیم که این متضمن منافع ملی ماست. یعنی باید به بورس انرژی از منظر کلان‌تر و راهبردی‌تر نگریست.

بورس این دیدگاه در میان فعالان اقتصادی و بعضاً متولیان دولتی وجود دارد که بورس انرژی نمی‌تواند در جریان مبادلات انرژی اثرگذار باشد. برای تعدیل این نگرش چه راهکاری را پیشنهاد می‌کنید؟

این یک سؤال جدی است که چرا علیرغم اینکه ایجاد و توسعه بورس انرژی تضمین‌کننده منافع بلندمدت ماست، ولی شرکت‌های ایرانی حاضرند در ترکمنستان دفتر داشته باشند و در آنجا فعالیت کنند، اما همان نگاه را به بورس‌های داخل کشور ندارند؟ این یک ضعف است. دیدگاه من این است که ما در حوزه صنعت باید دو نگاه داشته باشیم، نگاه پروژه‌ای و توسعه‌ای و دیگری تجارت برای محصولات آن صنعت. در دنیای امروز برای تولید هر محصول، اولین قدم این است که ببینیم آیا بازار برای آن محصول وجود دارد و بعد شروع به سرمایه‌گذاری کنیم، می‌خواهم بگویم که در دنیای امروز یک محل بسیار پیشرفته و مدرن به نام بورس وجود دارد که مدیران و سرمایه‌گذاران باید به آن طوری دیگر بنگرند و در سطح ملی و منطقه‌ای از آن استفاده کنند. در مورد پرسش شما هم معتقدم به تدریج به مسئولان و فعالان اقتصادی به این نتیجه خواهند رسید که می‌توان از راهکارهای دیگر استفاده کرد. به نظر من سازوکار بورس به دلیل شفافیت، خود نوعی حمایت‌کننده مدیران درستکار و شفاف است، چرا که مدیران به ویژه در بخش انرژی به طور مستمر در معرض اتهام‌های مختلف هستند.